

Bojan Goja

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine – Konzervatorski odjel u Zadru

Doprinos slikarskom opusu Giovannija Battiste Augustija Pitterija – Otajstva Presvetog Ružarija u Sutomišćici na otoku Ugljanu i arhivska istraživanja

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

Predan 30. 5. 2006. – Prihvaćen 24. 7. 2006.

UDK 737.2(497.5)“17”

Sažetak

U radu se analiziraju medaljoni s prizorima Otajstava Presvetog Ružarija iz Sutomišćice na otoku Ugljanu, koji se pripisuju Giovanniju Battisti Augustiju Pitteriju. Na osnovi novih arhivskih istraživanja Pitterijevi se crteži kapele, oltara i škrinje sv. Šimuna u Zadru, prema

kojima su izrađeni bakrorezi za peti svezak Farlatijeva djela *Illyricum Sacrum* (Venecija, 1775. g.), datiraju u 1733. godinu. U radu se objavljuju i drugi do sada nepoznati arhivski podaci iz obiteljskog života i umjetničkog djelovanja ovog venecijanskog slikara.

Ključne riječi: *barok, slikarstvo, Sutomišćica, Otajstva presvetog Ružarija, Zadar, Giovanni Battista Augusti Pitteri*

Venecijanski kasnobarokni slikar Giovanni Battista Augusti Pitteri naslikao je brojna djela za crkve i samostane u Zadru i njegovoj okolici, ali i za naručitelje iz drugih dijelova Dalmacije. Iako je riječ o autoru čiji umjetnički dometi nisu visoki, u okviru skromne slikarske produkcije nastale tijekom 18. stoljeća na području Dalmacije njegov opsežan opus od preko četrdeset za sada poznatih djela zauzima značajno mjesto. Nedavno je Pitteri dobio primjerenu monografiju, u kojoj se njegov dalmatinski opus promatra u kontekstu tadašnjeg venecijanskog slikarstva, te se upozorava na moguće poticaje i slikarske uzore koji su utjecali na formiranje njegova slikarskog izraza.¹ U monografiji se uz opsežnu povijesnoumjetničku analizu nalazi i iscrpan katalog slikarevih sačuvanih djela, kao i onih koja se danas smatraju izgubljenima, ali su nam poznata iz starije literature i fotografija. Time su istraživanja o djelovanju toga slikara dobila novi poticaj: Ivana Prijatelj Pavičić pripisala je Pitteriju i jedan svetački te četiri biskupska portreta,² a Radoslav Tomić oltarnu palu s prikazom *Navještenja sa svecima* iz Hvara.³ No, za razliku od njegova slikarskog djelovanja, koje je u dosadašnjoj znanstvenoj literaturi iscrpno obrađeno, mnoge pojedinosti iz slikareva svakidašnjeg života nisu bile odviše poznate iako je Pitteri niz desetljeća živio i stvarao na području Zadra, a njegova brojna djela nalazimo i u drugim gradovima i manjim mjestima širom Dalmacije. Ovom prigodom dopunio bih katalog Pitterijevih djela medaljonima

što prikazuju *Otajstva Presvetog Ružarija*, a koji se čuvaju u Župnoj crkvi sv. Eufemije u Sutomišćici na otoku Ugljanu. U drugom dijelu rada na temelju novih arhivskih istraživanja datiram u 1733. godinu Pitterijeve crteže kapele, oltara i škrinje sv. Šimuna u Zadru prema kojima su izrađeni bakrorezi za peti svezak Farlatijeva djela *Illyricum Sacrum* (Venecija, 1775.), te donosim i brojne do sada nepoznate podatke iz slikareve biografije i njegove umjetničke djelatnosti.

Na temelju dosadašnjih saznanja Giovanni Battista Augusti Pitteri može se definirati kao slikar epigon u čijim se djelima prelamaju mnogobrojni utjecaji važnih aktera venecijanskoga slikarstva na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće i koji od njihovih posuđenica spretno gradi svoje kompilatorsko slikarstvo, očito pogodno za zadovoljavanje ambicija i ukusa dalmatinskih naručitelja. Za razliku od ranijih djela, koja se odlikuju ambicioznijim tretmanom tema i svjetlijim koloritom, stvaralački zamor u kasnijim godinama primjetan je u prigušenom koloritu, nedostatku kreativnosti, ponavljanju tipoloških i kompozicijskih obrazaca te – općenito govoreći – u opadanju likovne kvalitete radova. Za vrijeme dugogodišnjeg boravka u Dalmaciji u njegovu se radu ne osjećaju veći pomaci ili razvoj, što i nije neobično budući da stvara u umjetničkoj provinciji, udaljen od suvremenih slikarskih zbivanja. Medaljoni iz Sutomišćice nisu do sada bili zabilježeni u stručnoj

1. G. B. A. Pitteri, *Navještenje*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, *Annunciation*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

2. G. B. A. Pitteri, *Pohodjenje*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, *Visitation*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

literaturi, a zbog kolorističkih rješenja, bliskosti u tipologiji svetačkih likova i upotrebe sličnih kompozicijskih obrazaca mogu se ubrojiti u do sada poznat Pitterijev slikarski opus.⁴ Izvorni smještaj medaljona nije poznat, no moguće je da su ukrašavali glavni oltar Župne crkve sv. Eufemije, koji je prema zapisu iz 1671. godine bio posvećen Bogorodici od svetoga Ružarija.⁵ Od petnaest izvornih medaljona koji su vjernicima predočavali radosna, žalosna i slavna otajstva sačuvano je njih dvanaest (sl. 1–12) s prizorima *Navještenja*, *Pohodjenja*, *Rođenja*, *Bičevanja*, *Krunjenja trnovom krunom*, *Nošenja križa*, *Raspeća*, *Uskrsnuća*, *Uzašašća*, *Silaska Duha Svetoga*, *Uznesenja Marijina* i *Krunidbe Marijine*, dok medaljoni sa scenama *Prikazanje u hramu*, *Disputa* i *Molitva na Maslinskoj gori* danas nažalost nedostaju.⁶

Usporedbom pojedinih medaljona s do sada poznatim slikarstvenim djelima što se nalaze u Zadru, njegovoj okolici i široj Dalmaciji pronalazimo niz sličnosti i podudarnosti u oblikovanju fizionomija i impostaciji likova, u kompozicijskim rješenjima i uporabi dekorativnog kolorita. Tako se medaljon s prizorom *Raspeća* (sl. 7) u rasporedu likova može usporediti s prikazima iste teme na oltarnim slikama u župnim crkvama u Kalima, Tkonu i Ždreleu, kao i sa slikom *Bogorodica i sv. Ivan Evanđelist*, koja se čuva na Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru.⁷ Posebno je tipološki usporediv lik raspetoga Krista, zbijena i zaobljena tijela. Može se uočiti da je Pitteri često ponavljao istu tipologiju i raspored likova, te slična koloristička rješenja u slikanju istih tematskih prizora. Očigledna je na navedenim primjerima i velika sličnost u prikazivanju Marijina lika – sklopljenih ruku, uzdignute glave gledane odozdo,

karakteristična izraza lica i voluminozna uspravljena tijela zaogrnuti plavim plaštem koji vijori na vjetru. Ovakvu shemu u oblikovanju ženskog svetačkog lika možemo pratiti od najranije poznate Pitterijeve slike, *Sv. Barbare*, datirane 1730. godinom (Zadar, SICU), a ponavlja se u raznim inačicama i u drugim Pitterijevim likovima svetica, kao što je sv. Barbara na slici s glavnog oltara Župne crkve u Ninu.⁸ Likovi Bogorodice na medaljonima s prikazima *Navještenja* (sl. 1) i *Uznesenja* (sl. 11) u Sutomišćici također su u stavu i izrazu vrlo slični i usporedivi s navedenim rješenjem. Bogorodica s prizora *Uznesenja* slična je i likovima svetica na pali s Hvara. Tvrdnja o pripadnosti tih medaljona Pitteriju ima svoje uporište i u načinu na koji slikar oblikuje muške svetačke likove starijih, naboranih i donekle grotesknih fizionomija, postavljene u pomalo neprirodne položaje, koji se ponavljaju na mnogim njegovim slikama. Posebno se to odnosi na one gdje je prisutan velik broj svetaca, kao na slikama *Bezgrešno začće Blažene Djevice Marije* i *Bezgrešno začće Blažene Djevice Marije sa Svetim Trojstvom i franjevačkim svecima* u Crkvi sv. Frane u Zadru ili na likove sv. Nikole i sv. Frane na slici *Bogorodice Bezgrešnog Začća* iz Sali.⁹ Takvi su muški likovi prisutni i na medaljonima iz Sutomišćice s prizorima *Rođenja* (sl. 3), *Uzašašća* (sl. 9) i *Silaska Duha Svetoga* (sl. 10). Lik sv. Ivana Evanđelista na medaljonu s prizorom *Raspeća* (sl. 7) podsjeća na sv. Ivana Krstitelja s hvarske pale. Velike su sličnosti i u dekorativnom modeliranju uskovitlanih draperija, koje se u širokim naborima povijaju oko tijela ili slobodno vijore na vjetru. Medaljone s drugim poznatim Pitterijevim djelima povezuje i sličan kolorit, u kojem prevladavaju žutosmeđi tonovi što se

3. G. B. A. Pitteri, *Rodenje Kristovo*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, *Nativity*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

4. G. B. A. Pitteri, *Bičevanje Kristovo*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, *Scourging at the Pillar*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

prožimaju s otvorenim tonovima crvene i plave boje, kojima se slikar koristio pri slikanju draperija. Sličnost s istovrsnim paškim medaljonima ne očituje se toliko u ikonografskoj interpretaciji cjeline, jer je očito da su rađeni prema drugom predlošku, koliko u pojedinostima kao što su izvedba anatomskih detalja, te fizionomije i geste likova. Likovi imaju plastične i voluminozne forme i spretno su postavljeni u prostor. Iako se radi o maloj slikarskoj površini, oblici nisu sumarni ni potez slobodan, već je izražena sklonost prema razradi detalja. Prizori s medaljona iz Sutomišćice ističu se i svojim živahnim i usklađenim koloritom i treperavim svjetlosnim efektima na prijelomima draperija. U prilog analizi i vrednovanju pojedinih medaljona izdvojio bih kao izražajnije i uspjelije one s prizorima *Navještenja* (sl. 1) i *Uznesenja* (sl. 11). Na prvom, u dinamičnoj i skladnoj kompoziciji, anđeo raširenih krila s grančicom rascvala ljljana u lijevoj i uzdignutom desnom rukom dolijeće pred Bogorodicu, koja se iznenađena okreće prema njemu, dok je čitav prizor obasjan svjetlošću koja dolazi od Golubice Duha Svetoga u vrhu medaljona. Pitterijeva slikarska vještina u prikazu *Uznesenja* (sl. 11) izražena je ponajprije u smionoj kompoziciji s anđelima postavljenima u raznim pozama i Bogorodicom uzdignutih ruku u središtu, čije je lice istovremeno i ushićeno i spokojno, te u sigurnom modeliranju tijela i bljeskovima treperava svjetla na krilima i naborima draperije. Sagledavši do sada poznati Pitterijev opus, može se ustvrditi da se ovaj mletački slikar prepoznatljiva rukopisa, udomaćen u Zadru i Dalmaciji, tijekom čitava svog stvaralačkog vijeka ponavljao, ne uspijevajući se bitno udaljiti od jednom zadanih i ustaljenih načina svojega slikar-

skog izražavanja. U svom radu Pitteri ne poseže za novim i složenijim kompozicijskim i tipološkim rješenjima, već varira jednom usvojene prepoznatljive obrasce i modele, koji čine čvrstu poveznicu među svim njegovim djelima.

Otprije je poznat podatak da je Pitteri za boravka u Zadru izradio crteže svetišta, oltara i škrinje sv. Šimuna koji su poslužili kao predložak za bakroreze kojima je ilustriran peti svezak Farlatijeva djela *Illyricum Sacrum* o povijesti crkve u Dalmaciji, tiskan 1775. godine u Veneciji. Pitterijevi crteži, odnosno bakrorezi izrađeni prema njima, značajni su zbog svoje određene dokumentarne vrijednosti, ali i kao prvi likovni prikazi škrinje uopće.¹⁰ Ovom bih prigodom objavio novopronađene arhivske dokumente iz ostavštine Antonija Grisogona, jednoga od prokuratora svečeve gotičke škrinje, koji nam pomažu odrediti kronologiju nastanka ovih vrijednih crteža unutar cjeline Pitterijeva opusa u Dalmaciji. Naime, Giovanni Battista Augusti Pitteri svojim je potpisom na priznanicama u četiri navrata tijekom 1733. i 1734. godine potvrdio primitak ukupnog iznosa od 350 lira što ga je za navedene crteže kapele, oltara i gotičke škrinje sa svečevim relikvijama dobio od zadarskih plemića, prokuratora crkve i škrinje Antonija Grisogona i Oratija Ponteja, po čijoj su narudžbi crteži i izrađeni. Priznanice imaju dokumentarnu vrijednost, a značajne su i zbog slikareva vlastoručnog potpisa.¹¹ Isti iznosi (dva puta po 60 lira, te jednom po 80, 50 i 100 lira) koje je primio Pitteri navedeni su i na nekoliko nepaginiranih i nerazvrstanih listova, na kojima su navedeni razni izdaci i troškovi za uređenje i opremanje crkve.¹² U drugom dijelu istoga spisa nalazi se i nekoliko listova pod nazivom *Notta di spese fatte per L'Ar-*

5. G. B. A. Pitteri, *Krista krune trnovom krunom*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Crowning with Thorns, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

6. G. B. A. Pitteri, *Nošenje križa*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Carrying of the Cross, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

7. G. B. A. Pitteri, *Raspeće*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Crucifixion, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

8. G. B. A. Pitteri, *Uskrsnuće*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Resurrection, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

9. G. B. A. Pitteri, *Uzašašće*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Ascension, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

10. G. B. A. Pitteri, *Silazak Duha Svetoga*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)

G. B. A. Pitteri, Descent of the Holy Ghost, Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia

ca del Glorioso San Simon Profetta del Antonio Grisogono procuratore dell'Arca sudetta principiando dal 1732. fino li 5 Agosto 1735. Među mnogim bilješkama koje se odnose na razne troškove, radove, popravke i nabave u vezi sa svečevom škrinjom i samom crkvom navedeni su ponovno isti iznosi, koji su u pet navrata isplaćivani slikaru Pitteriju za navedene crteže, tvoreći i ovdje ukupan iznos od dogovorenih 350 lira.¹³ Na osnovi se navedenih arhivskih dokumenata mogu ti vrijedni Pitterijevi crteži datirati u 1733. godinu. Iako su danas poznati samo preko bakroreznih otisaka u Farlatijevoj knjizi, nakon slike *Sv. Barbare* iz 1730. godine (Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti), ti su crteži za sada najranija precizno datirana Pitterijeva djela nastala u Zadru i čitavoj Dalmaciji.

U arhivskim dokumentima zabilježeno je da je Pitteri uz slikanje obavljao i posao javnog mjernika, te se bavio i procjenjivanjem slika.¹⁴ Nije do sada bilo poznato da se bavio i restauratorskim poslovima. Njegova je restauratorska djelatnost u dva navrata zabilježena u arhivskim podacima. Za Bratovštinu je mletačkih vojnika plaćenika (Confraternità di Milizie Nazionali), koja je oko 1736. godine u Crkvi sv. Šimuna podigla oltar sv. Jerolima, Pitteri uredio oltarnu sliku s prikazom sv. Jerolima u pustinji.¹⁵ Čini se da je zahvat, koji je uključio popravak slike i pozlatu okvira, bio znatan jer se na slici i danas mogu uočiti neke karakteristike Pitterijeva slikarstva, posebno u oblikovanju anatomskih detalja svečeva tijela i izraza lica, čime se približio izvedbama muških likova na mnogim gore spomenutim slikama. Za taj je posao, kako je zapisano u Registru Bratovštine, Pitteriju 12. siječnja 1742. godine isplaćeno 140 lira.¹⁶ Godine 1748. za Bratovštinu Gospe od sniga

iz Crkve sv. Mihovila u Zadru prepravio je Gospinu sliku, za što mu je 25. studenog isplaćeno 5 cekina.¹⁷

S obzirom na Pitterijev dugogodišnji boravak u Zadru i Dalmaciji, za razliku od slikarskog opusa, koji je vrlo brižljivo proučen, može se ustvrditi da mnoge pojedinosti iz njegove biografije nisu bile dovoljno istražene. Tako se Giovanni Battista Pitteri pojavljuje i kao svjedok u zadarskim dokumentima nekoliko puta, što i nije neobično budući da je u gradu i njegovoj okolici sačuvan najveći broj njegovih djela. Prvi je put zabilježen kao svjedok u dokumentu od 1. rujna 1739. godine.¹⁸ Kao svjedok spominje se i 9. listopada 1741. godine,¹⁹ te u istom svojstvu i 12. svibnja 1743. godine.²⁰ Giovanni Battista Pitteri ponovno svjedoči u dokumentu datiranom 24. travnja 1751. godine.²¹ U jednom dokumentu od 20. prosinca 1743. godine Pitteri daje u ime svoje žene punomoć Giuseppeu Pighettiju pok. Vicenza da može obavljati sve njegove poslove u Italiji, ubirati najamnine i zakupnine, te plaćati terete i namete, odnosno imati sve one ovlasti koje je imao i pokojni Vincenzo Pighetti, njegov nekadašnji opunomoćenik.²² Znači da Pitterijevi nisu za vrijeme boravka u Dalmaciji prekinuli sve veze sa svojom postojbinom, te su u rodnom kraju i dalje obavljali i vodili preko svojih zastupnika različite, očigledno dobro organizirane poslove, koji su im uz slikarstvo zasigurno donosili i dodatne prihode.

Već spominjani zadarski kroničar Guerrino Ferrante (oko 1730.–1815.) u svom rukopisnom djelu *Notizie di Zara* spominje Pitterijevu sliku *Gospe žalosne sa sv. Rokom, sv. Sebastijanom i sv. Ivanom od Boga*, te veliku sliku *Sv. Ivana*

11. G. B. A. Pitteri, *Uznesenje Marijino*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)
G. B. A. Pitteri, *Assumption of the Virgin Mary*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

12. G. B. A. Pitteri, *Krunidba Marijina*, Sutomišćica, otok Ugljan, Župna crkva sv. Eufemije (foto: Ž. Bačić)
G. B. A. Pitteri, *Coronation of the Virgin Mary*, *Sutomišćica, island of Ugljan, parish church of St Euphemia*

od Boga zajedno s ostalim danas izgubljenim njegovim slikama za zadarsku Vojnu bolnicu.²³ Ferrante je bio Pitterijev suvremenik, te je stoga njegov zapis u kojem za slikara navodi »celebre Gio Batta Piteri, insigne Pitore« posebno zanimljiv, te ima i određenu dokumentarnu vrijednost kao svjedočanstvo o njegovu društvenom položaju i ugledu što ga je stekao svojim dugogodišnjim umjetničkim djelovanjem.

Na temelju sljedećih arhivskih podataka rekonstruiraju se još neki bitni, a do sada nepoznati detalji iz Pitterijeva života. Naime, osim kćeri Marije Terese, za koju je poznato da je rođena 1736. godine,²⁴ Pitteri i njegova supruga, punim imenom Maria Susana Baldo, nekoliko su godina ranije u Zadru dobili i sina, koji je rođen 3. srpnja 1732. godine. U Knjizi krštenih XVI Župe sv. Stošije u Zadru zabilježeno je da je tek rođeni dječak bio slaba zdravlja i da je na krštenju dobio ime Giovanni Ignatio Marino. Slikarevo je ime navedeno kao Giovanni Battista Angelo Augusti.²⁵ Do sada se u znanstvenoj literaturi smatralo da je Pitteri bio aktivan do 1754. godine, kada se u dokumentima u svezi s isplatom za sliku *Sv. Josipa Kopertinskog* za Samostan sv. Frane u Splitu spominje posljednji put.²⁶ No, prema podatku iz Knjige umrlih X Župe sv. Stošije Pitteri je djelovao i nekoliko godina kasnije, a najmanje do 1759. godine, kada je zabilježeno da 6. srpnja u Zadru u približno šezdesetoj godini života umire njegova supruga Maria.²⁷ Kako je ranije utvrđeno da je Pitteri rođen između 1691. i 1695. godine,²⁸ može se s velikom vjerojatnošću ustvrditi da je u trenutku smrti supruge Marije imao između 64 i 68 godina, jer se slikar u umrljici ne navodi kao pokojni. U to je vrijeme

Pitteri još uvijek mogao biti aktivan i kao slikar i stvarati svoja kasna djela. Iz navedenog podatka možemo također zaključiti da je njegova supruga Maria bila rođena na samom izmaku 17. stoljeća, odnosno oko 1699. godine.

Prema zapisu iz Knjige vjenčanih VII Župe sv. Stošije u Zadru iz 1738. godine Giovanni Battista Pitteri navodi se kao svjedok na vjenčanju altarista Pietra Coste i Ane Dornich, koje je uz mnoštvo uzvanika obavljeno u Crkvi sv. Roka u Zadru.²⁹ Pitterijeva povezanost i suradnja s istaknutim crkvenim osobama i pripadnicima plemstva dalmatinskih gradova za koje izrađuje niz djela otprije je poznata.³⁰ Ovaj arhivski podatak još nam je jedna potvrda da je Pitteri u društvenom životu tadašnjega Zadra zauzimao istaknuto i ugledno mjesto. Činjenica da su se dvojica umjetnika djelujući na zadarskom području blisko poznavala očitovale se nekoliko godina kasnije i u njihovoj međusobnoj suradnji na podizanju novog mramornog oltara u Crkvi sv. Marcele u Zadru 1747. godine. Graditelj oltara bio je Pietro Costa, a Giovanni Battista Pitteri se spominje u svezi s nabavom kipova, baldahina i dvaju anđela, izrađenih od drva, a koji su vjerojatno trebali biti skulptorska oprema novog mramornog oltara.³¹ Prema zapisu ne možemo sa sigurnošću zaključiti je li Pitteri bio posrednik, odnosno je li imao samo obvezu dopremiti skulpture i baldahin, ili ih je možda sam i izradio? Iako se čini vjerojatnijim da je Pitteri samo sudjelovao u nabavi kipova, baldahina i anđela, može se ostaviti otvorenom i mogućnost da je kao umjetnik koji stvara u provinciji primao raznovrsne poslove te istovremeno i slikao i rezbario u drvu.³²

Bilješke

1
RADOSLAV TOMIĆ, Slikar Giovanni Battista Augusti Pitteri u Dalmaciji, Zagreb, 2002.

2
IVANA PRIJATELJ PAVIČIĆ, Prilog poznavanju slikarskog opusa Giovannija Battiste Augustija Pitterija, u: *Peristil*, 47 (2004.), 83–88.

3
RADOSLAV TOMIĆ, Dopune slikarstvu u Dalmaciji (Baldassare D'Anna, Antonio Bellucci, Antonio Grapinelli, Giovanni Battista Augusti Pitteri, Giovanni Carlo Bevilacqua), u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 29 (2005.), 177–182. – Tijekom nedavnih terenskih istraživanja uočio sam na glavnom oltaru Crkve sv. Leonarda u Dragovama na Dugom otoku palu *Bogorodica s Djetetom*, sv. *Šimunom i sv. Leonardom*, koja pokazuje neke odlike Pitterijeva slikarstva. O eventualnoj će se atribuciji ove slike Pitteriju više moći reći nakon neophodnog restauratorsko-konzervatorskog zahvata.

4
Medaljoni imaju 17,5 cm u promjeru, dok im promjer zajedno s drvenim pozlaćenim okvirom jednostavne profilacije iznosi 20,5 cm. Rađeni su tehnikom ulja na platnu koje je prilijepljeno na drvenu podlogu.

5
CARLO FEDERICO BIANCHI, Zara Cristiana II, Zara, 1880., 99.

6
Medaljone s prizorima *Otajstava*, ali u tehnici ulja na drvetu, Pitteri radi i za oltar Prikazanja u hramu u paškoj Župnoj crkvi. RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 80–83.

7
RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 64–65, 84–89.

8
Na slici u Ninu prikazana je sv. Barbara, a ne sv. Katarina Aleksandrijska, kako je uz ogradu identificira R. Tomić. – Usp. RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 70–71. Naime, pokraj svetičinih nogu, uz rub slike, naslikan je top, nesumnjivo atribut sv. Barbare. To je ustanovljeno pri djelomičnoj restauraciji slike, koju je 2003. godine obavio Šime Vitori iz Restauratorske radionice Konzervatorskog odjela u Zadru.

9
RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 52–57, 90–91.

10
IVO PETRICIOLI, Škrinja sv. Šimuna u Zadru, Zagreb, 1983., 30; RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 36, 37, 113–121. U navedenoj literaturi publicirani su navedeni bakrorezi Pitterijevih crteža iz Farlatijeva *Illyricum Sacrum V*.

11
Državni arhiv u Zadru (dalje DAZd), Spisi zadarskih bilježnika (dalje SZB), Antonio Calogera (1768.–1772.), Busta (dalje: B.) II, Fascicolo (dalje: F.) VI, N. 64, *Anno 1751, Carte presentate dagl'eredi del quondam Signor Antonio Grisogono fu Procuratore della cassa dell'Arca l'anno 1732 sin l'anno 1735*.

A 8. Agosto (1733) – Io sottoscritto hò ricevuto dell' Illustrissimo Signor Antonio Grisogono; come uno da Procuratori della chiesa di San Simeon Lire cento, e venti, in due volte: una delle qualli fù in in virtù d' un biglietto del Signor Gio: Antonio Franceschi di Lere sesanta, sotto il Giorno delli venti sette (27) Luglio: pure esistente in sua mano; et l' altra sotto il Di corente, pure d' altre Lire sessanta, che in tute montano Lire cento, e venti. L 120:

Io Gio: Batta. Augusti Pitteri

Bojan Goja: Dopriinos opusu Giovannija Battiste Augustija Pitterija ...

A 17 Agosto (1733) – Hò ricevuto Io sottoscritto dall' Illustrissimo Signor Antonio Grisogono: uno delli Procuratori di San Simeon giusto Lire ottanta per conto de Disegni fatti per ordine loro. dico furono L 80:

Io Gio: Batta. Augusti Pitteri

A 28 Settembre (1733) – Hò ricevuto Io sottoscritto dall' Illustrissimo Signor Oratio Ponte come Procurator di San Simeon Giusto Profeta, per conto de Disegni fatteli per detta Scuola, Lire cinquanta; dico furono L 50:

Io Gio: Batta. Augusti Pitteri affermo

A 5 Gienaro 1733 M. V. – Io sottoscritto hò ricevuto dall' Illustrissimo Signor Antonio Grisogono, come Procurator di San Simeon Giusto Profeta, Reali Numero dieci, che uniti a gli altri venticenque ricevuti in più volte, vengono à saldare il numero dal nostro acordo, cioè d' Reali trentacinque; e questi per fattura presentata in certi Disegni per ordine delli detti Procuratori. dico furono – Reali N°: 10:

Io Gio: Batta. Augusti Pitteri

12
Isto.

– Adi (?) Luglio 1733 – Per contati al Pittor per il Disegno dell' Arca e Capella accordato di pagha li per detta fattura L 350 in tutto conto, lire sesanta dico L 60

8 Agosto 1733 – Per contato al sudeto Pittor Lire sesanta, sono in tutto L 120, come in sua ricevuta dico – L 60

Adi 17 Agosto 1733 – Per contati al Pittor; comè in ricevuta, lire ottanta dico L 80

Adi 19 Ottobre 1733 – Per pagati al Signor Oratio Ponte mio Colega Lire cinquanta dal deto pagati in mia assenza dalla Città al Pittor in conto di fattura, e disegno dell' Arca dico L 50

Adi 5 Genaro 1733, M. V. – Per pagati al Signor Gio Batta Augusti Pittor per alcune fatture prestate in certi disegni dell' Arca, lire cento, che con altre lire duecento e cinquanta sborsati in piu volte forma la suma di L 350, come si vede nella precedenti partite ed anco nella sua ricevuta di questo giorno approvato di me esistente, ricevo dunque L 100

13
Isto.

21 Luglio 1733 – Al Pittor al conto di L 350, acordategli per disegno Arca e Capela – L. 60:

5 Agosto – Al Pittor sudetto – L. 60:

5 Agosto – Al Pittor – L. 80:

19. Ottobre 1733 – Per contati al Pittor – L. 50:

5. Genaro 1734 – Al Pittor per resto delle L 350 – L. 100:

14
RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 22–23.

15
Da je oltar sv. Jerolima podignut oko 1736. g., navodi zadarski kroničar Guerrino Ferrante (oko 1730.–1815.): *Della Chiesa Collegiata di San Simon Giusto Profeta. – Dirimpeto, vi è altro Altare dedicato à Santa Lucia Siracusiana Vergine, e Martire di cui anticamente in Zara vi era una divozione particolare ed una Agregazione di divote persone avevano la custodia di detto Altare Difacinta al detto si vede un magnifico Altare di Marmi distinti costruito circa l' Anno 1736. da stabilita Confraternità di Milizie Nazionali presidenti questa provincia sotto l' invocazione do San Gierolimo Dottore e Patrono della Dalmazia (vidi: Znanstvena knjižnica u Zadru (dalje: ZKZd), manosc. 727; GUERRINO FERRANTE, Notizie di Zara, sec. XVIII ex. – XIX in. Vol. I, 81). O G. Ferranteu vidi: LOVORKA ČORALIĆ*

i NIKŠA LUČIĆ, FERRANTE, Guerrino, u: *Hrvatski biografski leksikon*, (ur.) Trpimir Macan, sv. 4 E – Gm, Zagreb 1998., 181–182.

16

Župni arhiv Crkve sv. Šimuna u Zadru, *Registro delle amministrato- ni de SS. governatori di San Gerolimo della nation oltramarina in Dalmazia et Albania*, str. 21v. – 1742. 12. Genaro. *Contati al Signor Gio: Battista Piteri Pittor per aver riformata, ritoccata e fodrata la Pala dell'Altare, et indorata la sua cornice* – 140.

17

ZKZd, *Libro di amministrazione della Scola detta B. V. Della Neve in S. Michele Zara 1724–1811*, 20992/ms. 506, str. 26. 25. Novembre 1748. *Contati al Signor Gio: Batta: Pitteri per refer la Palla della B. V. Cecchini cinque, val – L. 240*. Ne možemo sa sigurnošću tvrditi da je to pala koja se nalazila na glavnom oltaru Crkve sv. Mihovila a za koju G. Ferrante, opisujući crkvu, navodi: *L' Altar Maggiore posto in una anticha capella è dedicato alla B. Vergine della Neve, ed il suo quadro, e di eccelente Penello*. – Usp. GUERRINO FER- RANTE (bilj. 15), Vol. II, 80.

18

DAZd, SZB, A. Guerrini (1722.–1746.), B. II, F. II, Libro (dalje: L.) 12, str. 15v.

Fatt' in Zara ... presenti il Signor Gio: Batta Augusti Pitteri, et... Testimonij.

19

DAZd, SZB, N. Bonicelli (1736.–1782.), B. I, F. I, L. 3, str. 57.

Fatto in Zara ... presenti Domino Gio: Batta Augusti Pitteri , e ... testimonij

20

DAZd, SZB, Francesco Bonicelli (1707.–1746.), B. III, F. V, L. 43, str. 51.

Fatto in Zara ... presenti Il Signori Gio: Batta Pitteri, et ... testimo- nij chiamati.

21

DAZd, SZB, Gio. Filippo Coltelli (1747.–1783.), B. I, F. I, L. 2, str. 33.

Fatto in Zara ... presenti il Sig. Gio: Batta Pitteri, e ... Testimonij, noti, chiamati e pregati.

22

DAZd, SZB, Francesco Bonicelli (1707.–1746.), B. III, F. V, L. 44, str. 31.

Nel Nome di Christo Amen, 1743: Indizione sesta: giorno di Venerdi li, 20, del mese di dicembre, nelli tempi, etc. alla presenza del Mag- nifico Signor Conte Dotor Pietro Fanfogna Honorando Consigliere della Corte di Zara di mè Nodaro, e Testmonij Infrascritti

Personalmente Constituito Il Signor Giovanni Battista Augusti Pitteri Vxoris Nomine, il quale sponte et con ogni miglior modo etc., che hà potuto, et può hà instituito et instituisce con ogni miglior modo etc., che hà potuto, et può in suo uero certo, e Legitimo Procurator nuncio, e commesso speciale, et Generale così che Il Signor Giuseppe Pighetti quondam Signor Vicenzo absente mà come fosse presente, al quale dà, et impartisse ampla, et omnimoda facultà in forma etc. di poter agir, et operar tutte la sue cose di Italia riscotere affitti, e liuelli, pagare grauezze, ristauri, dandoli perciò tutta quella faccol- tà ampla, che haueua il Signor Vicenzo Pigheti fù suo procuratore, farle debite, e dovute cautioni di quanto scodesse, riceuesse, e pa- gasse à sua douuta cautione et in somma far, et operar quanto far, et operar potesse far esso Signor Costituente uxoris nomine se fosse personalmente presente, e intuito, e per tutto giusta quella facultà, che haueua il quondam Signor Vicenzo Pigheti fù suo Procuratore, di hauer per sempre fermo rato grato, et irreuocabile sotto le pene etc. et ita ut supra.

Fatto in Zara in Casa di habitazione di esso Signor Costituente posta à San Rocco presenti mistro Baldissera Marinouich, et Pietro Ambrosij Scaleter testimonij chiamati etc.

Zahvaljujem dr. sc. Miroslavu Graniću na pomoći pri čitanju i tuma- čenju dokumenta.

23

GUERRINO FERRANTE (bilj. 15), Vol. II, 121. Dell' Ospedale della Milizia. – Ristaurato fù pure la capella, e formato un nuovo Altare, con il quadro rapresentante Maria Vergine della Pietà. Pittura del ce- lebre Gio Batta Piteri, insigne Pitore, e San Rocco, San Sebastiano e San Giovanni di Dio, che per fare un gran quadro nella Prospetiva dell Ospedale rapresentante il Miracolo occorso al Santo Giovanni di Dio nel Ospitale della Città di Granata, con diverse Pitture dello stesso Autore. – Pitterijeve radove za Vojnu bolnicu spominjali su i drugi zadarski stariji pisci. Carlo Federico Bianchi za kapelu Vojne bolnice navodi da je ornata di pitture del veneto Giambattista Pitteri. Restauracija kapele prema Bianchiju izvršena je 1751. godine, te se u to vrijeme mogu datirati i Pitterijeve slike (vidi: CARLO FEDERICO BIANCHI, *Zara Cristiana I*, Zara, 1877., 523). Lorenzo Benevenia o Pitterijevim radovima za Vojnu bolnicu navodi: Nell' ospital militare di Zara fra altri era osservabile il gran quadro di S. Giovanni di Dio (vidi: LORENZO BENEVENIA, *La chiesa di S. Francesco di Zara I*, u: *Rivista Dalmatica*, Anno V, Fasc. I, Zara, 1909., 140). Giuseppe Sabalich, naprotiv, spominje izgublenu Pitterijevu malu sliku Ivana od Boga: Il Pitteri dipinse, a quanto è notizia, anche la piccola pala per l' oratorio del nostro ospitale civico, edificio destinato, prima, per le venete milizie. La pala rapresentava San Giovanni di Dio, ed era forse stata commessa dai religiosi di quest' ordine cui era affidata la cura dei degenti nel nostro ospitale. Il quadro, scomparso, fu sostituito da un altro, che tuttora si vede nell' oratorio dell' Ospitale provinciale. . . (vidi: GIUSEPPE SABALICH, *Pitture antiche di Zara*, Zara, 1912., uvod, 2). Iz navedenog se može zaključiti da je Pitteri za Vojnu bol- nicu naslikao veći broj danas nažalost izgubljenih djela.

24

RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 23. Slikareva se žena zvala Maria Susana Baldo Augusti. – Usp. Župni ured Sv. Stošije u Zadru (dalje ŽUSvS), Knjiga krštenih XVI, 1727.–1737., 137v).

25

ŽUSvS, Knjiga krštenih XVI, 1727.–1737., 76.

Adi (?) Luglio 1732 – Essendo nato un Bambin li 3 Luglio figlio del Signor Giovanni Battista Angelo Augusti procreato dà legittimo matrimonio, con La Signora Maria Susana Baldo sua Consorte e per cause di pericolo di morte li fù dana L'acqua Battesimale dà me Don Bonifacio Vidali Mansionario della Metropolitana Chiesa e li fù posto nome Giovanni Ignatio Marino.

26

RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 22.

27

ŽUSvS, Knjiga umrlih X, 1754.–1771., 40.

Adi 6 Luglio 1759 – La Signora Maria Moglie del signor Gio: Batta Pitteri ritrovandosi nella Comune di Santa Madre Chiesa, et in casa di sua abitazione, rese l'anima al Signor Iddio in età d' anni 60 in circa munita da Santissimi Sacramenti dal Reverendo Don Niccolò Cordich Mansionario della Collegiata di San Simeone. Il di lei ca- davere fu sepolto nella Collegiata di San Simeone et Io Don Gio: Armani Curato ho fatta la presente annotazione.

28

RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 21–22.

29

ŽUSvS, Knjiga vjenčanih VII, 1706 – 1739., 180.

Adi primo Ottobre 1738 – Premesse le tre pubblicazioni solite solem- nia ne giorni festivi, e con la facultà di Monsignor Illustrissimo, et

Reverendissimo Arcivescovo Vincenzo Zmajevich Io Iseppo Cicanti e Curato di questa Metropolitana Chiesa ho congionto in Matrimonio per verba de presenti con la solenità consuete nella chiesa di San Rocho Protto Piero Costa con l'onesta Cittella Anna figlia di Francesco Dornich precedenti le mie interrogazioni, et il loro mutuo Consenso. Presenti il Signor Gaetano Pasini, il Signor Gio. Batta Piteri, e molti altri.

O dosadašnjim saznanjima o altaristi Pietru Costi vidi: IVES ČAČE, Dva barokna altarista na zadarskom području, u: *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 12 (1986.), 162.; LOVORKA ČORALIĆ – IVANA PRIJATELJ PAVIČIĆ, Prilog poznavanju splitske crkvice Gospe od Zvonika, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 39 (2001./2002.), 361–371.; BOJAN GOJA, Oltar Giuseppea Boare u Kukljici na otoku Ugljanu, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 29 (2005.), bilješka br. 15., 243. Kao dodatak ovim saznanjima navodim i vrijedan dokument koji govori o svečevim relikvijama i gradnji oltara sv. Krševana, koji je Pietro Coste tijekom 1743. i 1744. g. podigao za samostan sv. Krševana u Zadru, a koji se čuva u Državnom arhivu u Zadru (DAZd, SZB, A. Guerrini, (1722–1746), B. II, F. II, 19v–20v). Gradnja tog oltara zabilježena je i u *Libro di S. Grisogono – Livelli ed altri atti, a. 1700–1806*. (Arhiv Zadarske nadbiskupije, Arhiv zadarskog Kaptola, Kutija 4, knjiga 25., *Libro di S. Grisogono – Livelli ed altri atti, a. 1700–1806*, str. 199.).

U istim spisima naveden je i pregled gradnje glavnog oltara u Crkvi sv. Krševana u Zadru u razdoblju od 1672. do 1701. godine, s imenima izvođača: *Gerolamo Garzotti Artefice Veneto, Artefice Domino Baldissera Garzotti i Francesco Garzotti*. Na kraju je spisa dodatak u kojem se spominje 1717. godina i ugovor s *Alvise Cà Tagliapietra Scultore in Venetia di Botega à S. Moisé*, koji se odnosi na izradu kipova za glavni oltar. (Isto, 7–11). O podizanju glavnog oltara u Crkvi Sv. Krševana i kipovima A. Tagliapietre vidi: LOVORKA ČORALIĆ, Prilog poznavanju djelovanja mletačkog altarista Girolama Garzottija u Zadru krajem 17. stoljeća, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 31 (1991.), 295–302. i RADOSLAV TOMIĆ, Barokni oltari i skulptura u Dalmaciji, Zagreb, 1995., 125–127, gdje je navedena i starija literatura o toj temi.

Tijekom 1754. i 1755. godine spominje se Pietro Coste i u svezi izrade mramornog svetojhraništa, najvjerojatnije za Bratovštinu presvetog ružarija iz Crkve sv. Dominika u Zadru. Naime, u spisima su Bratovštine sv. Sakramenta iz Crkve sv. Šime sačuvane dvije priznanice za primljene novce za svetojhranište na imena: *Pietro Coste i Aneta Coste*, kao i troškovi za izradu svetojhraništa koje je potvrdio *Zuane Costa*. Novce je dao *Gabriel Milasinovich gastaldo*, no u priznanicama nije izričito navedeno koje je bratovštine on upravitelj. Navedene isprave vjerojatno spadaju u spise Bratovštine Gospe od ružarija iz Crkve sv. Dominika, jer se u tim spisima nalaze tri priznanice iz 1755. godine u svezi izrade svetojhraništa za Bratovštinu Gospe od ružarija (na imena: *Zuane Costa, Aneta Coste i Frà Bernardino di Zara* u ime *Signora Anna vedova quondam Protto Pietro Costa*), a u njima se kao upravitelj bratovštine navodi Gabriel Milasinovich. (ZKZd, 16504/ms. 435, *Carte spettanti all' altare e confraternita del SS. Sacramento in S. Simeone di Zara*, br. 43., 44. i 45. i ZKZd, 16505/ms. 436, *Carte della confraternita del Rosario prima in S. Domenico e poi in S. Simeone di Zara. Sec. XVIII – XIX.*, br. 16., 20. i 21.). – Navesti ću na ovome mjestu i neke nove podatke pronađene u arhivskim izvorima, koji su važni za poznavanje zadarske barokne altaristike. Gerolamo i Francesco Garzotti (1675. g.) grade

i oltar Gospe od Snijega (*Altare della Beata Vergine dell' Oratorio*) koji je bio smješten u glavnoj apsidi na galeriji u Crkvi sv. Donata (DAZd, Bratovštine, 170. Bratovština Bl. Dj. Marije Snježne u Sv. Donatu, nepaginirano; Isto, 159. Bratovština Bl. Dj. od Snijega u Sv. Donatu iz 1768., 21v.).

Na radovima na *Scala Santa* u istoj crkvi 1719. godine uz klesare *tagliapietra Mastella, tagliapietra Zorzi, tagliapietra Alberto* zaposlen je i *Marco Toresini Artefice*. (Isto, 170. Bratovština Bl. Dj. Marije Snježne u Sv. Donatu, 1719 – *Spese dell' erezione della Scala Santa di marmo*). O oltarima i *Scala Santa* u Crkvi sv. Donata vidi: CARLO FEDERICO BIANCHI (bilj. 23), 387–389; PAVUŠA VEŽIĆ, Sveti Donat, Rotonda Sv. Trojstva u Zadru, Split 2002., 102, 132–134. O M. Toresiniju vidi: RADOSLAV TOMIĆ, Novi doprinosi o oltarima i skulpturi 18. st. u Dalmaciji, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 38 (1999./2000.), bilj. 4, 282; IVANA PRIJATELJ PAVIČIĆ – LOVORKA ČORALIĆ, Prilog poznavanju dvaju oltara u bolskoj Dominikanskoj samostanskoj crkvi, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 28 (2004.), 149.

U Državnom arhivu u Zadru, u Spisima zadarskih bilježnika, u ispravi od 21. 5. 1669. g., govori se o gradnji glavnog oltara u Crkvi sv. Šimuna u Zadru. Uz navođenje isplata za obavljene radove spominju se (...) *Signor Francesco Cavrioli Cittadino Veneto, et Scultore, che esso Signor Cavrioli fosse tenuto alla nova costruzione dell' Altare d' esso Glorioso Santo, et delle basi, et del muro, che sostentano l' Arca, et li Angeli di bronzo, (...)*, zatim ... *marmi et fatture stimate dal Signor Baldissera Longhena Protto (...)*, kao i (...) *spese di barca di esso Signor Cavrioli, et di mistro Lunardo suo giovane tagliapietra condotto da Venetia (...)* (DAZd, SZB, S. Braicich, B. III, F. III, Istrumenti 1668.–1669., Prot. 50, 47–48). O dosadašnjim saznanjima o ovoj temi vidi: RADOSLAV TOMIĆ, Brončani anđeli Francesca Cavriolija na oltaru Sv. Šimuna u Zadru, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 33 (1992.), 259–278.

30

RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 1), 38–39.

31

ZKZd, 11222/ms. 214. *Documenti sulle antichità di Nona, Reliquie, Chiesa, convento di S. Marcela*, 35. U dokumentu od 6. veljače 1747. g. govori se o gradnji oltara (vjerojatno glavnog) u Crkvi sv. Marcele u Zadru. Oltar naručuje *Confraternita della B. V. Annunziata*, a izvođač je *proto Pietro Costa*. U dokumentu od 6. veljače 1747. g. (M. V.) govori se između ostalih podataka o gradnji oltara navodi: *Secondo. Che le Statue siano ordinate dal Signor Giovanni Battista Pitteri à suo Genio unitamente al Baldachino, e l' importar di ciò dovrà esser soddisfatto dal Sudetto Proto Costa. Dichiarando che le Statue et il Baldachino debbano esser di legno, et lo stesso sarà delli due Angeli*. Od dijelova mramora glavnog oltara Crkve sv. Marcele kasnije su podignuta dva oltara u Zadarskoj katedrali, posvećena Navještenju i sv. Krševanu. – Usp. C. F. BIANCHI (bilj. 23), 109, 110, 111, 382.

32

Da jedan umjetnik istovremeno stvara kao slikar i kao drvorezbar već je zabilježena pojava u našoj starijoj umjetnosti. Poznato je da je mletački drvorezbar Jacopo Costantini izradio i drveni oltar i sliku (potpisanu i datiranu u 1599. g.) u Crkvi sv. Dominika u Trogiru. – Vidi: RADOSLAV TOMIĆ, Novi podaci o oltarima u Trogiru, u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 37 (1997./1998.), 313–317.

Summary

Bojan Goja

Contribution to the Painterly Opus of Giovanni Battista Augusti Pitteri – Mysteries of the Most Holy Rosary from Sutomišćica on the Island of Ugljan and Archival Researches

This article presents the yet unpublished *Medallions* with the scenes of *Mysteries of the Most Holy Rosary* (diameter 17,5 cm) from Sutomišćica on the island of Ugljan. Out of the original fifteen, twelve medallions have been preserved, depicting the scenes of *Annunciation*, *Visitation*, *Nativity*, *Scourging at the Pillar*, *Crowning with Thorns*, *Carrying of the Cross*, *Crucifixion*, *Resurrection*, *Ascension*, *Descent of the Holy Ghost*, *Assumption of the Virgin Mary*, and *Coronation of the Virgin Mary*, while the medallions with the scenes of *Presentation at the Temple*, *Finding of the Child*, and *Agony in the Garden* are missing. Based on the comparison with other works of Giovanni Battista Augusti Pitteri, as well as a number of similarities in the typology of characters, composition, and colours, these medallions have been attributed to the Venetian painter. New archival documents have been added, which establish 1733 as the year of Pitteri's drawings of the sanctuary, the altar, and the shrine of St Simon in Zadar, which served as a model for the illustrations in vol. V of Farlati's *Illyricum Sacrum*, published in Venice in 1775. Pitteri was paid for his work in several instalments, the total sum being 350 lire. In the chronology of the painter's works, these drawings, although now preserved only in the off-prints of Farlati's book, are the earliest pieces by Pitteri made in Za-

dar and Dalmatia that have been dated with certainty, with the exception of the painting of St Barbara from 1730 (preserved in Zadar, Permanent Collection of Sacral Art). On the basis of yet unpublished archival data, several other details from Pitteri's professional and private biography have come to light. It is mentioned that he was among the witnesses at the wedding of altar maker Pietro Costa in 1738. Pitteri is also mentioned in relation to the acquisition of sculptures, baldachins, and two angels made of wood, which were to form part of the new marble altar made by Pietro Costa for the church of St Marcella in Zadar according to a contract from 1748. This piece of information leaves open the possibility that Pitteri was also active as woodcarver. In 1742, he renovated the altar painting depicting St Jerome from the church of St Simon and in 1748 the painting of Our Lady from St Michael's in Zadar. It has also been established that, in 1732, a son was born to Pitteri in Zadar, who was baptized by the name of Giovanni Ignatio Marino, and that the painter was last mentioned in archival documents in 1759, when his wife Maria died in Zadar at the approximate age of sixty.

Keywords: Painting, Baroque, Giovanni Battista Augusti Pitteri, Sutomišćica, Zadar, Mysteries of the Most Holy Rosary